

**CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATerea DISCRIMINĂRII
AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ**

București, Piața Valter Mărăcineanu nr. 1-3, et. 2, tel/fax. +40-21-3126578, e-mail: suport@cncd.org.ro

**HOTĂRÂREA NR. 312
din 10.11.2010**

Dosar nr.: 279/2010

Petiția nr.: 6089/29.07.2010

Petent: R F

Reclamat Ț Gh. G

Obiect: jigniri și insulte aduse reciproc de către pârât și petent

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

I.1. Numele, domiciliul, reședința sau sediul petentului

I.1.1. R F ,

I.2. Numele, domiciliul, reședința sau sediul reclamatului.

I.1.2 Ț Gh. G ,

II. Obiectul sesizării

2.1. Petentul susține faptul că, a avut o serie de divergențe finalizându-se în jigniri de către doamna Ț G , în opinia petentului pe motivul etniei rome.

III. Descrierea presupusei fapte de discriminare

3.1. Domnul R F , o acuză pe doamna Ț G , că ori de câte ori, aceasta are ocazia îi aduce jigniri referitoare la etnia acestuia, copii romi sunt alungați de la slujba bisericească, i se aduc acuze de furt. Petentul consideră că toată această purtare îndreptată împotriva familiei lui de către pârâtă, este izvorâtă din ura acesteia față de etnia romă, fiind singura familie de etnie de pe strada lor. Petentul susține și că, foarte greu reprezentantul poliției din comună a luat o măsură de sancționare împotriva pârâtei, după ce a făcut o serie de

sesizări la sediul instituției de poliție. Petentul consideră că în sprijinul celor afirmate poate indica martori, locuitori ai comunei Hoghilag, R P F I și B I , care, la diverse locații și împrejurări, au fost de față și pot confirma cele susținute de către petent.

IV. Procedura de citare

- 4.1 Prin adresa înregistrată cu nr. 7004.08.09.2010, a fost citat domnul R F , la data de 30.09.2010, procedură legal îndeplinită.
- 4.2 Prin adresa înregistrată cu nr. 7003.08.09.2010, a fost citată doamna T G , la data de 30.09.2010, procedură legal îndeplinită.

V. Susținerile părților

Susținerea doamnei T Gh. G

5.1. Pârâta susține faptul că, de câte ori s-a întâlnit cu petentul acesta a început să facă remarci răutăcioase la adresa ei și a familiei, dar din bun simț niciodată nu i-a făcut observație. Pârâta în declarația dată echipei de investigații, care sa deplasat la fața locului, dorește să aducă la cunoștința Colegiului, un eveniment ce a avut loc în data de 26.07.2010. Aceasta s-a întâlnit cu petentul, în fața unui magazin și acesta i-a adus o jignire imediat cum s-au văzut. Jignirea adresată a constat în: "moțoaică proastă din vârful muntelui" iar petenta, simțindu-se ofensată i-a dat replica "dacă eu sunt moțoaică proastă tu ești țigan". Petenta susține că nu are o aversiune față de petent și nici față de etnia romă, scuzându-se față de acesta în mod public pentru certurile care s-au iscat între ei.

VI. Motivele de fapt și de drept

6.1. În fapt, Colegiul a reținut faptul că, între cei doi, petent și pârâtă, au existat o serie de conflicte care sau finalizat cu, ofense și acuze de ambele părți și care au creat o atmosferă tensionată, ajungându-se și la plângeri la poliție.

6.2. Aspectele prezentate în petiție de către domnul R F , relevă un conflict iscat între doi vecini, având legătură cu conduita lor reciprocă, deranjându-se cu jigniri unul pe celălalt. În acest sens, în opinia Colegiului a fost edificator pentru soluționarea cauzei, trimiterea la fața locului a unei echipe de investigații. Echipa de investigație a purtat discuții cu următoarele persoane:

- agent șef principal D V
- T G
- R F

▪ G M

6.3 Echipa de investigație s-a deplasat la Postul de Poliție din comuna H , unde a discutat cu agent șef principal D V susținând următoarele: R F suferă de o afecțiune psihică, mai exact de tulburare de personalitate și anxietate depresivă (a solicitat medicului de familie al acestuia, d-nei D M , să-i comunice diagnosticul exact pentru a-l pune la dosarul acestuia). Petentul face foarte multe reclamații, reclamând inclusiv agenții de poliție ai postului, depunând o reclamație și împotriva pârâtei având obiect asemănător cu cea depusă la CNCD, în urma soluționării d-na T G fiind sancționată cu avertisment scris.

6.4 Echipa de investigație s-a deplasat la domiciliul d-nei T G unde a discutat cu aceasta. Din discuțiile cu pârâta s-a concluzionat că R F , jignește pe toată lumea, inclusiv pe dumneaei, ori de câte ori trece pe lângă el.

- în data de 26.07.2010 se afla pe Strada Principală, aproape de magazin, când a trecut pe lângă dumneaei R F acesta a intrat în vorbă cu G M , care se afla de asemenea în apropierea magazinului, făcând remarci răutăcioase la adresa enoriașilor bisericii și a soțului său - care este cântăreț bisericesc; nemaisuportând cele auzite, le-a zis că s-a săturat de comentariile lor și să îi lase familia în pace. R F a reacționat imediat, spunându-i că este o "moțoaică proastă din vârful muntelui". Deranjată fiind de această afirmație, i-a spus că, dacă dumneaei este o moțoaică proastă, "el este țigan". Pârâta a mai declarat că, nu are nici o problemă cu romii; având în vedere că populația comunei Hoghilag este formată din romi în proporție de 65-70 %, dacă avea o problemă cu romii ar fi avut până acum vreo altercație motivată de considerente etnice. Vineri 13.08.2010 a venit la domiciliul dumneaei dl. agent șef D V și i-a luat declarație, ca urmare a plângerii pe care a depus-o R F ; în aceeași zi a mers la poarta lui R F și de față cu mai mulți vecini și-a cerut scuze de la acesta.

6.5 Echipa de investigație a purtat discuții cu d-nul R F , solicitându-i acestuia să vină la Primăria comunei Hoghilag împreună cu martorii săi, pentru a discuta cu reprezentanții CNCD. Dl. R F a reiterat cele menționate în plângerea sa și a susținut că nu dorește să își retragă plângerea chiar dacă d-na T G și-a cerut scuze în public și a primit avertisment scris de la poliție. D-na G M , martor indicat de petent a susținut că, a fost de față când T G , l-a numit pe R F , țigan și gunoi și de asemenea, T G i-a spus lui R F „să mă pupi în fund împreună cu primaru' ”.

6.6 Coroborat actului normativ care reglementează prevenirea și combaterea tuturor formelor de discriminare precum și atribuțiile și domeniul de activitate al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, Colegiul trebuie să analizeze în ce măsură obiectul petiției este de natură să cadă sub incidența prevederilor O.G. nr.137/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Astfel, Colegiul analizează în strînsă legătură în ce măsură obiectul unei petiții întrunește, în prima instanță, elementele art.2 al O.G. nr.137/2000, republicată, cuprins în Capitolul I Principii și definiții al Ordonanței și subsecvent, elementele faptelor prevăzute și sancționate contravențional în Capitolul II

Dispoziții Speciale, Secțiunea I-VI din Ordonanță. În măsura în care se reține întrunirea elementelor discriminării, așa cum este definită în art. 2, comportamentul în speță atrage răspunderea contravențională, după caz, în condițiile în care sunt întrunite elementele constitutive ale faptelor contravenționale prevăzute și sancționate de O.G. nr. 137/2000, republicată.

6.7 Înalta Curte de Casație și Justiție, prin Decizia nr. 828 din 16 februarie 2009 a reținut că în economia Ordonanței nr. 137/2000 dispozițiile articolului 2 care definesc formele de discriminare (n.n.), "sunt consecutive celor din articolul 1 alin. (3), care prevăd cine este subiectul obligației de a respecta principiul egalității între cetățeni - garantat de art. 1 alin. (2) în exercitarea drepturilor constituționale ale cetățenilor: "Orice persoană juridică sau fizică are obligația să respecte principiile egalității și nediscriminării". Din coroborarea aceluiași texte (art. 1-2) rezultă obiectul discriminării: titularii drepturilor constituționale enumerate în special în art. 1 alin. (2), îngrădiți ori împiedicați în exercițiul lor. Așadar, în limitele atribuțiilor sale legale, CNCD este obligat să soluționeze orice plângere întemeiată pe dispozițiile art. 2 din O.G. nr. 137/2000 prin stabilirea existenței celor trei elemente sus menționate.

6.8 Din acest punct de vedere, Colegiul reține că petentul invocă vătămarea drepturilor sale prin modalitatea în care partea reclamată i s-a adresat, în speță prin imputarea unor afirmații pe baza apartenenței etnice. Relativ la obiectul petiției, Colegiul a fost în nenumărate rânduri sesizat cu privire la sintagme, termeni, exprimări folosite la adresa unor persoane aparținând unor minorități etnice sau altor minorități, care au considerat că sunt discriminate sub aspectul dreptului la demnitate personală. Referindu-ne la afirmații care pot face obiectul unor plângeri deduse soluționării, astfel cum Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a statuat în jurisprudența sa, este necesară constatarea existenței/inexistenței afirmațiilor precum și examinarea întregului complex de împrejurări în care cuvintele au fost rostite. Astfel, utilizarea unor sintagme precum „țigani/țigani”, „rom/romi”, „homosexuali”, „sidos” „cioară/ciori”, etc., referitoare la anumite categorii de persoane trebuie analizate contextual raportate la întreg, având în vedere modul și locul în care au fost făcute, motivul, declarațiile, articolele, publicațiile, titlul articolelor cât și conținutul acestora, punctele de vedere ale celor care le-au scris sau prezentat, modul și contextul în care au fost făcute precum și impactul, efectul acestora. (a se vedea în acest sens Hotărârea nr. 212 din 02.09.2005 privind folosirea expresiilor „homosexual”, Hotărârea nr.323 din 28.11.2005, privind afirmații de genul „romi... Ei ne fac de râs...”, Hotărârea nr.9 din 17.01.2006, Hotărârea nr. 416 din 28.11.2007, Hotărârea nr. 92 din 23.05.2007 privind folosirea expresiilor „țigani” „țigancă”, Hotărârea nr. 165 din 06.06.2006, Hotărârea nr. 222 din 27.08.2007 privind afirmații la adresa minorității maghiare, Hotărârea nr.251 din 07.06.2006 privind afirmații de genul „cioară”, Hotărârea nr. 92 din 23 mai 2007 privind expresia de „țigancă imputată”, Hotărârea nr. 180 din 17.07.2007 privind afirmații de genul „romi”, Hotărârea nr. 114 din 24.02.2009 privind expresii de genul „măi țigancă”, Hotărârea nr. 40 din 05.05.2010 privind afirmații de genul „țigan imputat, leneș”, Hotărârea nr. 24 din 04.05.2010 și altele).

6.9 Atunci când C.N.C.D. este sesizat cu privire la conținutul unor acte sau fapte care îmbracă forma unor afirmații exprimate prin cuvinte, obiectul dedus soluționării petiției este circumscris analizei afirmațiilor în cauză, ceea ce presupune, în prima instanță, constatarea existenței afirmațiilor și în ultimă instanță constatarea conținutului afirmațiilor, sub aspectul incidenței sau nu a prevederilor Ordonanței de Guvern nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată. Din susținerile și înscrisurile depuse la dosar precum și raportul de investigație efectuat de CNCD, Colegiul reține că în data de 26.07.2010, în localitatea Hoghilag, între petent și reclamată a existat un conflict verbal părțile implicate discutau în contradictoriu cu privire la enoriașii bisericii. La un moment dat, partea reclamată s-a adresat petentului, spunându-i: Esti o moțoaică proastă. Raportul de investigație efectuat de CNCD confirmă susținerile petentului, acest fapt rezultând din discuțiile purtate de inspectori CNCD cu agentul de poliție, care a și sancționat incidentul.

7.0 Coroborând aspectele reținute obiectului sesizării, astfel cum este formulată, Colegiul Director se raportează la prevederile art. 2 alin. 5 din O.G. nr.137/2000, cu modificările și completările ulterioare, republicată. Potrivit art. 2 alin.5 "Constituie hărțuire și se sancționează contravențional orice comportament pe criteriu de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, gen, orientare sexuală, apartenență la o categorie defavorizată, vârstă, handicap, statut de refugiat ori azilant sau orice alt criteriu care duce la crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant ori ofensiv". Hărțuirea reprezintă o formă de discriminare, introdusă de legiuitorul român în procesul de transpunere a prevederilor Directivei Consiliului 2000/43/CE privind aplicarea principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de origine rasială sau etnică, publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene (JOCE) nr. L180 din 19 iulie 2000, și prevederile Directivei Consiliului 2000/78/CE de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament, în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă, publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene (JOCE) nr. L303 din 2 decembrie 2000.

7.1 În acest sens, reținem că în materia legislației nediscriminare, astfel cum este transpus aquis-ul communautaire, pentru a ne găsi în situația unei fapte de hărțuire este necesară întrunirea cumulativă a elementelor constitutive acesteia. Astfel, fapta de hărțuire se circumstantiază într-un comportament care poate îmbraca diferite forme. Formularea textului cuprinde sintagma „orice comportament”. Sintagma „orice comportament” denotă intenția legiuitorului de a cuprinde o arie largă de comportamente, și nu una restrictivă, ceea ce permite reținerea unor calificări diferite în practică, și care pot să varieze de la caz la caz, circumscrise sub forma unor afirmații exprimate prin cuvinte, gesturi, acte sau fapte etc. Mobilul sau cauza comportamentului este determinat de un criteriu interent, care este în mod expres prevăzut de legiuitor, într-o listă neexhaustivă, având în vedere că textul de lege prezintă într-o enumerare cu caracter determinat criteriul de „rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, gen, orientare sexuală, apartenența la o categorie defavorizată, vârstă, handicap, statut de refugiat ori azilant”. Caracterul neexhaustiv este dat

de însăși sintagma „sau orice alt criteriu” alăturată criteriilor exprese. Sintagma „sau orice alt criteriu”, practic oferă posibilitatea reținerii oricărui alt element nespecificat de lege, dar care este materializat ca fapt determinant în săvârșirea forme de discriminare denumită ca hărțuire.

7.2 Manifestarea comportamentului pe baza oricăruia dintre criteriile prevăzute de lege „duce la crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant ori ofensiv”. Acest element constitutiv al hărțuirii, permite reținerea acelor comportamente care, chiar dacă nu au fost săvârșite cu intenție, produc efectul de realizare al unui cadru definit ca „intimidant, ostil, degradant ori ofensiv”. Acest aspect este cu atât mai evident cu cât însăși Directiva Consiliului 2000/43/CE privind aplicarea principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de origine rasială sau etnică, definește hărțuirea în art. 2 alin.3 ca „un comportament nedorit pe bază de etnie sau rasă care are ca scop sau ca efect violarea demnității unei persoane și crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensiv.” Includerea hărțuirii ca formă de discriminare în aquis-ul comunitaire și transpunerea acestuia în legislația națională este extrem de importantă. Discriminarea nu se manifestă per se, doar sub forma unor prevederi normative sau practici, dar și sub forma comportamentelor care crează un impact asupra mediului în general, variind de la violența fizică la remarci sau afirmații cu caracter rasist, până la ostracizare generală. Această formă de discriminare aduce atingere demnității sub aspect psihic și emoțional persoanelor aparținând unei minorități sau alteia (vezi „A comparison between the EU Racial Equality Directive and the Starting Line” in I.Chopin and J.Niessen, The Starting line and the Incorporation of the Racial Equality Directive into National Laws of the EU Member States and Accession States, 2001, pag. 26, 27.).

7.3 În materia nediscriminării, potrivit art. 20 alin.6 din O.G. nr. 137/2000, republicată „Persoana interesată are obligația de a dovedi existența unor fapte care permit a se presupune existența unei discriminări directe sau indirecte, iar persoana împotriva căreia s-a formulat sesizarea îi revine sarcina de a dovedi că faptele nu constituie discriminare”. În cauza S.Coleman v. Attridge Law, Steve Law cât și în cauza Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding v. Firma Feryin NV, Curtea Europeană de Justiție a arătat că, potrivit principiului inversării sarcinii probei, revine reclamantului sarcina de a stabili, în fața instanței naționale, o situație de fapt care să permită prezumția existenței unei discriminări directe, indirecte sau unei hărțuiri pe baza unuia dintre criteriile interzise. Adaptarea normelor privind sarcina probei se impune de îndată ce există o prezumție de discriminare. În cazul în care reclamantul ar stabili o situație de fapt care să permită prezumția existenței unei discriminări directe, indirecte ori a unei hărțuiri împotriva sa, punerea efectivă în aplicare a principiului egalității de tratament ar impune atunci ca sarcina probei să revină pârâților din acțiunea principală, care ar trebui să dovedească că nu a avut loc o încălcare a principiului menționat. În acest context, pârâții menționați ar putea contesta existența unei astfel de încălcări, stabilind prin orice mijloc legal, în special că tratamentul aplicat este justificat de factori obiectivi și străini de orice discriminare pe unul din motivele interzise (a se vedea Curtea Europeană de

Justiție, cauza S. Coleman, ECJ, C-303/06, hotărârea din 17 iulie 2008, cauza Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding v. Firma Feryn NV, C-54/07, hotărârea din 10 iulie 2008. În același sens a se vedea și cauza Bilka Kaufhaus, parag.31; cauza C-33/89 Kowalska [1990] ECR I-2591, parag. 16; cauza C-184/89 Nimz [1991] ECR I-297 parag. 15; cauza C-109/88 Danfoss [1989] ECR 3199, parag. 16; cauza C-127/92, Enderby [1993] ECR 673 parag. 16.).

7.4 Colegiul ia act de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului care este extrem de relevantă în cauză, cu atât mai mult cu cât au fost adresate plângeri împotriva României, între altele și cu privire la modalitatea în care, în anumite circumstanțe, reprezentanții autorităților statului au catalogat persoane prin sintagma „țigan”. Din acest punct de vedere, Colegiul este de opinie că pot fi incidente statuările Curții Europene a Drepturilor Omului în cauzele Moldovan și alții împotriva României, Hotărârea nr. 2 din 12 iulie 2005 definitivă la 30 noiembrie 2005, cauza Gergely v. România, Hotărârea din 26 April 2007 definitivă la 26/07/2007, cauza Kalanyos și alții v. România, hotărârea din 26 aprilie 2007 definitivă la 26/07/2007, cauza Vasile Tănase și alții v. România, Decizia Finală de admisibilitate, 19.05.2005, cauza Cobzaru v. România, hotărârea din 26 iulie 2007 definitivă la 26/10/2007, cauza Stoica v. România, hotărârea din 4 martie 2008. Curtea Europeană a constatat în anumite condiții că referirile exprese la anumite persoane drept „țigani” corelativ unor împrejurări asociate cu modul de viață, comportamentul social, caracterizarea psihologică, aplicarea unui anumit tratament or refuzul acordării unor drepturi, precum și remarci tendențioase privind originea etnică, sunt esențialmente discriminatorii, în absența oricărei fundamentări.

7.5 În mod similar, Colegiul este de opinie că în anumite împrejurări termenul „țigan” poate avea un caracter neutru, însă circumstanțele concrete, contextul, modalitatea în care este utilizat și consecințele produse sub aspectul demnității, poate conferi natura discriminatorie unei asemenea asocieri. Din acest punct de vedere, în prezenta speță, Colegiul este de opinie că faptele prezentate sunt de natură a permite reținerea unor prezumții că afirmațiile ce fac obiectul petiției au fost imputate petentului de către partea reclamată, în legătură cu originea etnică. Imputarea sintagmei „esti un țigan!” în mod evident crează o asociere directă cu originea etnică. Întrebarea care se naște în legătură cu utilizarea acestei sintagme este legată de legitimitatea unei asemenea imputații, în condițiile în care asumarea apartenenței etnice constituie unul dintre drepturile subiective strâns legate de individ. „Orice persoană aparținând unei minorități naționale are dreptul să aleagă liber dacă să fie tratat sau nu ca atare și nici un dezavantaj nu poate rezulta dintr-o asemenea alegere ori din exercițiul drepturilor legate de acesta” (A se vedea Art. 3 alin. 1 Convenția Cadru pentru protecția minorităților naționale adoptată la Strasbourg la 1 februarie 1995 și ratificată de România prin legea nr. 33 din 29 aprilie 1995, publicată în Monitorul Oficial nr. 82 din 4 mai 1995).

7.6 Astfel cum a statuat în jurisprudența sa (între altele Hotărârea nr. 613 din 13.11.2008, Hotărârea 593 din 24.11.2009, Hotărârea nr. 20 din 04.05.2010, Hotărârea nr. 87 din 02.06.2010) Colegiul este de opinie că apartenența etnică a

unei persoane nu poate fi privită ca relevantă în legătură directă cu modul în care o persoană sau o comunitate de persoane exercită o anumită funcție sau cu privire la faptele pe care le săvârșește. Ca atare, este evident ca în contextul dat, referința la apartenența etnică nu era absolut deloc relevantă, nefiind capabilă de a duce la nici un progres al momentului relațiilor între părți. Această asociere a fost de natură a produce efecte nedorite, în mod gratuit, asupra petentului, creând un cadru cel puțin ofensiv sub aspectul demnității, prin asocierea cu originea etnică. În raport cu aceste considerente, Colegiul este de opinie că sunt aplicabile prevederile art.2 alin 5 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Aspectele prezentate în petiție privind comportamentul doamnei Ț G , pe criteriul etnic, intră sub incidența prevederilor **art. 2 alin 5**, din **O.G nr.137/2000**, privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și aprobările ulterioare, republicată.

2. Colegiul recomanda partilor să manifeste exigență și preocupare față de modul în care prezintă sau exprimă aprecieri ori afirmații publice, având în vedere respectarea principiului nediscriminării

3. Clasarea dosarului.

4. Se va răspunde părților în sensul celor hotărâte.

5. O copie a hotărârii se va comunica părților:

R F ,

Ț G

VII. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul

VIII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicata și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.**

Membrii Colegiului Director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENCZ – Membru

CLAUDIA VLAȘ – Membru

CRISTIAN JURA – Membru

DEZIDERIU GERGELY – Membru

DRAGOȘ TIBERIU NIȚĂ – Membru

ISTVAN HALLER – Membru

Notă: prezenta Hotărâre emisă potrivit prevederilor legii și care nu este atacată în termenul legal, potrivit **OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.

